

155 - وَعَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ وَهُبَّ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: آخَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ سَلْمَانَ وَأَبِي الدَّرْدَاءِ، فَزَارَ سَلْمَانُ أَبَا الدَّرْدَاءِ، فَرَأَى أُمَّ الدَّرْدَاءِ مُتَبَذِّلَةً فَقَالَ لَهَا: مَا شَأْنُكِ؟ قَالَتْ: أَحُوكَ أَبُو الدَّرْدَاءِ لَيْسَ لَهُ حَاجَةٌ فِي الدُّنْيَا، فَجَاءَ أَبُو الدَّرْدَاءِ فَصَنَعَ لَهُ طَعَامًا، فَقَالَ لَهُ: كُلْ فَإِنِّي صَائِمٌ، قَالَ: مَا أَنَا بِأَكِيلِ حَتَّى تَأْكُلَ، فَأَكَلَ، فَلَمَّا كَانَ اللَّيْلُ ذَهَبَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَقْرُؤُمْ فَقَالَ لَهُ: نَمْ، فَتَامَ، ثُمَّ ذَهَبَ يَقْرُؤُمْ فَقَالَ لَهُ: نَمْ، فَلَمَّا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَالَ سَلْمَانُ: فُمِ الآنَ، فَصَلَّى جَيْعاً، فَقَالَ لَهُ سَلْمَانُ: إِنَّ لِرَبِّكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَإِنَّ لِنَفْسِكَ عَلَيْكَ حَقًّا، وَلَا هُنْكَ عَلَيْكَ حَقًّا، فَأَعْطِ كُلَّ ذِي حَقٍّ حَقًّهُ، فَأَتَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَرَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَدَقَ سَلْمَانُ». رَوَاهُ البُخَارِيُّ. [1968]

155. Абу Жухайфа Вахб ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Салмон билан Абу Дардони бир-бирига биродар қилиб қўйдилар. Салмон Абу Дардонинг зиёратига келди ва Умму Дардони одми кийимда кўриб, унга: «Сенга нима бўлди?» деди. У: «Биродаринг Абу Дардонинг дунё билан иши йўқ», деди.

Абу Дардо келиб, унга таом тайёрлади. (Салмон) «Е», деди. У: «Мен рўзадорман», деди. (Салмон) «Сен емагунингча мен ҳам емайман», деди. Шунда у ҳам еди. Кечаси Абу Дардо туришга ҳаракат қилган эди, (Салмон) «Ухла», деди. У ухлади. Кейин яна туришга ҳаракат қилган эди, (Салмон) «Ухла», деди. У яна ухлади. Кеча охирлаб қолгач, Салмон: «Энди тур», деди ва икковлари намоз ўқишиди. Шунда Салмон унга: «Албатта, Роббингнинг сенда ҳаққи бор, нафсингнинг ҳам сенда ҳаққи бор, аҳлингнинг ҳам сенда ҳаққи бор. Шундай экан, ҳар бир ҳақ әгасига ҳаққини бер!» деди.

Кейин у Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдиларига келиб, буни у зотга айтган эди, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Салмон рост**

айтибди», дедилар».

Имом Бухорий ривояти.

Шарҳ: Исломда инсон ўзини-ўзи толиқтириши ман қилинган. Агар бу толиқтириш ибодат орқали бўлса ҳам мумкин эмас. Мисол учун бирор нафл намозни ҳаддан ташқари кўп ўқиб ўзини толиқтиришига шариат қарши бўлади. Чунки бу нарса соғлиқка зарар келтириши мумкин. Шунингдек, ҳаддан ташқари кўп нафл рўза тутиб ўзини чарчатиш ҳам мумкин эмас.

«Албатта, сенда нафсингнинг ҳаққи бор».

Яъни, сенда нафсингни ҳам ҳақи бор. Уни ҳалол йўл билан меъёрида қондиришинг керак. Бўлмаса, Аллоҳ таоло сенга қўшиб ҳалқ қилган табиатга хилоф қилган бўласан.

«Аҳлингнинг ҳам ҳаққи бор».

Яъни, оила аъзоларингнинг ҳам сенда ҳақи бор. Уни ҳам адо этишинг керак. Бу ҳам шаръий бурчинг.

Абу Дардо розияллоҳу анҳу мисолида унинг хотини ҳақида гап кетмоқда. Хотиннинг эрда ҳақи бор. Бир оила эру хотин бўлиб яшагандан кейин эр эрлик бурчини адо этиши керак. Намоз билан рўзага берилиб, хотинни тарк қилиб қўйишлик мусулмон кишига тўғри келмайди.

Кечалари бедор бўлиб, намоз ўқишга иштиёқинг бор экан, бу яхши, буни ҳам меъёрида қил. Аммо вақтида ухла ҳам. Бу ҳам керак.

Кези келганда айтиб ўтиш лозимки, ушбу бобдаги ва шунга ўхшаш бошқа ҳадисларда нафл ибодат ҳақида сўз кетади. Чунки фарз ва вожиб ибодатларда тежамкор бўлиш, оз амал қилиш, деган гап бўлмайди. Беш вақт намознинг тўрт вақтини ўқий, рўзанинг ярмисини тутай, деб бўлмайди.

Манба: hadis.islom.uz

